

Anadolu dokumalarında ve Kuzey Amerika Kızılderili kıyafetlerinde yıldız motifi Similar star motifs in North American Indian clothes and Anatolian weaves

Gönderim Tarihi / Received: 24.11.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 19.12.2022

Doi: [10.31795/baunsobed.1194056](https://doi.org/10.31795/baunsobed.1194056)

Mehmet Ali EROĞLU**¹

Tahmine AKYÜZ²

ÖZ: Amerika kıtasının ilk sahipleri olarak bilinen Kızılderili toplulukları, günümüzde sayıları bir hayli azalmış olsa da kıtanın tarihi geçmişi incelendiğinde uzun bir zaman diliminde kıtada hâkimiyet kurmuşlardır. Kıtaya ilk yerleşimlerin itibaren bilinen en eski tarihi, buzul çağına dayandırılmaktadır. İddialara göre okyanusun donmasından dolayı oluşan kara köprüsü Bering boğazı yolu ile Asya'dan Amerika'ya ilk geçişlerin gerçekleştiği belirtilmektedir. Amerika kıtasının bir çok bölgesinde, keşiflerden önce sayıları bir hayli fazla olan yerli topluluklardan söz edilmektedir. Bu toplulukların; yaşadıkları coğrafi şartlara göre farklı kültürel özellikler oluşturdukları bilinmektedir. Kuzey Amerika Kızılderililerin oluşturdukları ortak kültür özelliklerinden birisi de boncuk işi olarak bilinmektedir. Bu kültürel özellik günümüzde de devam etmektedir. Tohum boncuklar kullanılarak giysi ve makosen gibi çeşitli türlerde günlük kullanılan eşyalar süslenmektedir. Süslemedeki tasarımlarda genelde geometrik motifler sıklıkla kullanılmaktadır. Eğrisel tarzda motifler az olsa da Amerika'nın kuzey kesiminde kullanıldığı belirtilmektedir. Bu tarz motiflerin, keşiflerden sonra Avrupa'dan gelenler tarafından istek üzerine uygulanarak çoğaldığı bilinmektedir. Kızılderili Motiflerinde, Türk motiflerine benzeyen birçok motif olduğu gibi yıldız motifinin de farklı şekillerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Türkler ve Kuzey Amerika Kızılderililerin önemli ortak kültürel özelliklerinden biri benzer inanç sistemleridir. Motiflerin kökenleri toplumların inançlarına, mitlerine dayanmaktadır. Her iki kültürde de gökyüzü unsurları değerli bulunmuş ve kutsal kabul edilmiştir. Bu çalışmada; aralarında sınır komşusu olmayan farklı inançlara mensup Türk ve Kuzey Amerika Kızılderili kültüründe farklı alanlarda karşımıza çıkan yıldız motifinin ortak bir anlatım dilinin olup olmadığı, hangi amaç ve anlamlarda kullanıldığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma Anadolu dokumalarında sıklıkla karşımıza çıkan yıldız motifi ve Kuzey Amerika Kızılderili boncuk işi kıyafetlerde kullanılan yıldız motifi ile sınırlandırılmıştır. Konuyla ilgili olarak 2015 yılında Arizona Navajo rezervasyon alanındaki saha araştırması tespitleri, kaynak kişilerle yapılan sözlü görüşmeler ve literatür taraması bilgilerinden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yıldız motifi, Kuzey Amerika Kızılderili, Türk, Dokuma, Boncuk işi, Navajo

ABSTRACT: Native American communities known as the first owners the American continent, have dominated the continent for a long time although their numbers have decreased considerably today. The earliest known history since the first settlements on the continent is based on the ice age. It is pointed that the first crossing from Asia to America took place via the Bering Strait, the land bridge that was allegedly formed due to the freezing of the ocean. In almost every corner of the America, there are a great many of indigenous communities which were numerous before the discovery. Native Americans create beadwork as one of their cultural characteristics. Today, geometric motifs are commonly used in ornamental designs. The northern part of the country rarely uses curvilinear motifs. Native American motifs use the star motif differently, as there are many motifs similar to Turkish motifs. One of the important common cultural features of Turks and Native Americans is their similar belief systems. In both cultures, the elements of the sky were found valuable and considered sacred. In this study; it is aimed to determine whether the star motif that appears in different areas in Turkish and Native American cultures belonging to different beliefs which don't have a border between them, has a common expression language, for which purposes and meanings it is used. This study is limited to the star motif which is commonly found in Anatolian weaving and Native American beadwork. In 2015, field research was done on the Arizona Navajo reservation by interviewing resource people and looking at literature.

Keywords: Star Motif, Native American, Turkish weaving, Beadwork, Navajo

** Sorumlu Yazar / Corresponding Author

¹ Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi/Güzel Sanat Fakültesi/Geleneksel Türk Sanatları Bölümü/ Halı, Kilim ve Eski Kumaş Desenleri, mehmetali.eroğlu@akdeniz.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5576-9333>

² Yüksek Lisans, Akdeniz Üniversitesi/Güzel Sanatlar Fakültesi/Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, akyuztahmine@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5849-8380>

EXTENDED ABSTRACT

Literature review

Field and literature studies are carried out in order to search for signs of Turkish culture and art, which has a deep-rooted history, in different geographies. In this study; the usage areas of star motifs that is encountered various fields in Turkish and Native American cultures were researched and a literature study was conducted. English sources about the star motifs in Anatolian culture and art and the star motif used in clothing and accessories in Native American culture were examined.

Methodology

In our study, in addition to the literature review, comparison and field research methods were used as research methods. In the United States in 2015, a field study was conducted on the Navajo Indians, the largest and most populated Native American group on the continent, located between the states of Arizona, Texas and New Mexico. Examples, which are thought to be similar to Anatolian culture, were photographed and recorded. Another information collection method used during the study is mutual review with the source persons, asking questions and recording the answers as video.

Findings and discussion

The star is a celestial element and can be seen from the sky in many parts of the world. The star, which is the symbol of the sky, appears in many societies both geographically and as an ornamental element. The star motif is a universal value. It is incorrect to attribute this universal value to a community or a group. In this study, in which the star motif is examined, we encounter it frequently and in many areas from Turkish culture and art. The use of this symbol, beyond the continents, in Works of art belonging to another culture or as an element of decoration in daily used items has been examined and intercultural connection has been tried to be established. The findings of where, how, how often the star motif is used in Turkish culture have been determined. In the same way, the use of the star symbol in the clothes that they use as a part of their daily lives, especially in the Native American culture, has been examined. During the review, the literature was scanned, comparison methods were used, findings were obtained as a result of the use mutual interview methods and were explained in detail in the relevant section of the study.

While star motif is used in wood, stone, copper, architectural elements in Anatolia, in the Indian culture it has been determined that the star motif is frequently used in basket knitting, sand dyeing, rugs and fine weavings called chef blankets, shoes called moccasins made with bead work, jewellery, belts, drums in dance rituals and on the shoulders, arms and collar ends of clothes.

Although intense star symbol is used in both cultures, this study is limited to the star symbol used in Anatolian weavings and the star symbols used in Native American clothing.

The most important finding in this study is that the use of the star symbol in both cultures is common and both Turks and Native Americans attribute mystical and mythological meanings to the star symbol.

Results and recommendations

There are many motifs and symbols, signs such as stamps that show similar characteristics in Turkish culture and Native American culture. Star motif has been used in both cultures but their usage areas are different in addition they have common views in the meanings they attribute.

Garment decorations made with the art of the bead work, which has an important place in Indian culture, continue to exist today. Just as weaving has an important place in Turkish culture, beadwork decorations have an important place in Native American culture even today.

Motifs tell a lot of as a visual reflection of symbolic expressions. It contains information's about the origins as they are based on beliefs and myths. Claims about the settlements of Native American societies in the America naturally cause many doubts in mind. In addition, the similarity of the methods used in this handcrafts that is important for two societies strengthens the doubts. It draws attention to similarity to the belief systems in Central Asia with the Native American belief systems, and the common features as a result of this.

As a result of the research, the similarity of the motif, which is called the star motif in Anatolia, has been presented as eight examples by examining many visuals. It was determined that five of the Native American dresses which are generally seen in the samples, belong to the Sioux tribe. Specimens belonging to one Cheyenne, one Lakota and one Sioux tribe were identified. In Anatolian weavings, it is seen that four of them are plain weavings. Two of the plain weavings are zili weaving, one is flat zili and cicim weaving, and the other one is kilim weaving. One of the carpet weavings is the pillow carpet of Kars region, one of them belongs to Çanakkale region and one of them is Beyşehir carpet from Seljuk period. Another carpet is weaving from the central Anatolian region. It has been determined that one of the plain weavings belongs to Konya/Ladik rugs, and the zili weavings belong to the Uşak/Eşme and Kars regions. Cicim and flat bell weaving belongs to the Kütahya region. The detected star motifs are the motifs called six armed and eight armed stars in Anatolia.

While some of the determined similar motifs show one to one similarity, there are slight differences in the details of some of them. It must admit that even within the same culture there are different interpretations of motifs. Here, it is only intended to draw attention to motifs that are similar in shape. Similar motifs found as a result of research on different materials draw attention to cultural closeness.

Giriş

Kuzey Amerika Kızılderilileri ve Türkler birbirinden binlerce kilometre uzaklıkta iki ayrı kültür oluşturmuş toplumlardır. Her iki kültürün kökenleri incelendiğinde benzer inanç sistemlerini benimsedikleri bilinmektedir. Fakat günümüzde farklı inanç sistemlerine sahip olsalar da bu iki kadim toplumun yine de benzer kültür özelliklerine sahip oldukları görülmektedir. Kuzey Amerika Kızılderili toplumlarında yaygın bir el sanatı olan boncuk işinde kullanılan motifler ile Anadolu dokumalarında kullanılan motifler geometrik özellikleri ile benzemektedirler. Kuzey Amerika Kızılderili ve Türk kültürü arasındaki benzerlikler birçok araştırmacının geçmişte dikkatini çektiği gibi, günümüzde de ilgi odağı olmaya devam etmektedir. Bu nedenle bu çalışmada; yapılan ve yapılacak olan araştırmalara katkı sağlamak ve yeni tespitler oluşturmak amaçlanmıştır.

Kuzey Amerika Kızılderili (Navajo) kültüründe Şamanizm inancına duyulan saygı sonsuz olduğu gibi gökyüzünde Tanrı'nın yaşadığı yer olarak bilinmektedir. Ayrıca doğa elemanlarına duyulan saygı gereği; yıldızlar, güneş, ay gibi semboller sıklıkla Kuzey Amerika Kızılderili sanatında kullanılmaktadır.

İki farklı kültür de yıldız sembolünü kutsallaştırılarak sanatlarında kullanmışlardır. Bu kutsallaştırma özellikle dans ritüellerinde, boncuk işinden üretilmiş yıldız motifli kıyafet kullanmalarından anlaşılmaktadır. Türk kültüründe yön gösterici yıldızlar vardır ve Anadolu'nun birçok yöresinde kırsalda yaşayan insanlar gökyüzündeki yıldızlara bakarak havanın durumunu tahmin edebilir ve gidecekleri yönü belirleyebilirler. Bu yıldızlara çoban ve kervan yıldızları da denilmektedir. Kuzey Amerika Kızılderili kültüründe de yıldızların yön gösterici olduğundan söz edilmektedir. Yine bu kültürde gökyüzünde olan tüm nesne ve sembollerin kutsal olduğu tezi savunulur. Dünyanın her yerinden görülebilen yıldız, bazen coğrafi bir kullanım bazen de dekoratif bir süsleme unsuru olarak farklı kültürlerde karşımıza çıkmaktadır.

İki kültürde de görülen yıldız sembolü kullanım alanları açısından farklılık göstermektedir. Türk kültüründe ahşap, mimari, seramik, çini, bakır, halı, kilim, düz dokuma yaygıları gibi birçok alanda karşımıza çıkmaktadır. Kuzey Amerika Kızılderilileri Sepetçilik, Boncuk İşleme, Kum Boyama, Şef battaniyeleri ve dokumalarında yıldız sembolünü kullanmışlardır.

Araştırma; Kuzey Amerika Kızılderilileri ve Türk kültüründe genelde aynı adla bilinen yıldız motifi, Kızılderili giysileri ve Anadolu dokumaları ile sınırlandırılmıştır. Yıldız motifinin birçok farklı versiyonları bulunmaktadır. Yapılan tespitlerde genel olarak beş, altı ve sekiz kollu yıldızların her iki kültürde de kullanıldığı belirlenmiştir. Kullanılan görseller farklı materyallerden oluştuğu gibi farklı kullanım alanlarına sahiptirler. Araştırma yıldız motifinin şematik ve şekil benzerlikleri üzerinden yapılmıştır.

Anadolu dokumalarında ve Kuzey Amerika Kızılderili kıyafetlerinde görülen yıldız motiflerinin karşılaştırıldığı bu çalışma kapsamında; hem Anadolu dokumaları grubu hem de Kuzey Amerika Kızılderili kıyafetleri grubu çok geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu iki karşılaştırma grubu belirli sayıda görseller ve onlarca sayfa ile açıklanamayacak kadar geniştir. Buna rağmen; Anadolu dokuma grubu örnekleri Kars, Çanakkale, Beyşehir, Konya/Ladik, Uşak/Eşme, Kars, Kütahya ve Orta Anadolu dokumaları ile sınırlandırılmıştır. Kuzey Amerika Kızılderili kıyafetleri grubu ise; Sioux ve Navajo kabilelerin ait boncuk içi kıyafetler ile sınırlandırılarak, toplamda iki kültüre ait 8'er adet görsel karşılaştırmalı olarak kullanılmıştır.

Literatür taraması

Türk kültüründe ve dokumalarda yıldız motifi

Türk kültürü sadece Anadolu coğrafyası ile sınırlanmayacak kadar büyük ve önemli bir geçmişe sahiptir. Binlerce kilometrelik bir alanda varlığından söz ettiren Türk kültürü; zengin örnekleri ile dünya kültür ve medeniyetlerine katkıda bulunmuş ve bulunmaya da devam etmektedir. Mimariden el sanatlarına birçok alanda Türk kültür ve sanatının ürünleri dünya kültürüne katkı sağlamıştır. Bu kültür ürünlerinden biri de Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan ve Yörük kültürünün vazgeçilmez olan dokumalardır. Dokumalardaki sembol ve simgeler adeta birer görsel anlatım araçlarıdır. Bu anlatım

araçlarından bir tanesi de Orta Asya Şaman inancı ile ilişkilendirebilen yıldız motifidir. Yıldız motifi Türk Sanatının birçok dalında farklı anlamlar ile karşımıza çıkmaktadır. Yıldız; Türk sanatında hem bir süsleme hem de mistik anlamlar taşıyan bir anlatım aracı olmuştur.

Gökyüzü elemanlarından birisi olan yıldız; Türk kültüründe oldukça önemli bir yere sahiptir. Zaman kavramının yanı sıra, farklı mistik ve sezgisel anlamları da bulunmaktadır. Yıldız sembolünün anlamları farklı kültürlerle göre değişiklik gösterse de kültürler arası etkileşim sonucu birçok anlamda kullanılmaktadır.

Mitolojik anlamda bakıldığında bir başka farklı görüşte; yıldızların, kozmik direği ayakta tutan demir (temir) kazık olduğu düşüncesidir (Bayat, 2007: 290-291). Aynı zamanda "Göğün Göbeği", Kutup Yıldızı olarak da bilinmektedir (Sarı, 2016: 32).

Yıldız sembolü ile ilgili çıkan efsaneler içerisinde, diğer bütün yıldızların bir arada durmasını sağlayan Temir Kazık'a bağlı oldukları ve bağlar koştugu zaman evrende korkunç olayların olacağına işaret ettiği anlatımları bulunmaktadır. "Diğer taraftan Temir Kazık göğün kapısıdır." (Bayat, 2007: 290).

"Şamanlar ancak bu kapıya kadar çıkabilirler, daha ötesine gidemezlerdi. Yıldızlarla ilgili mitolojik kanaatlerini ortaya koymuş olduğu tasarıma göre yıldızlar, göksel varlıklar olmakla birlikte, kökeni itibari ile diğer varlıkların gökselleşmiş şekilleridir." (Taş, 2011: 221-222)

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere; Orta Asya'dan günümüze kadar binlerce yıllık sanat ve medeniyet geçmişi olan Türk kültüründe yıldız sembolü gerek mistik anlamda gerekse sembolik anlamda sıklıkla kullanılmış bir semboldür. Yıldız sembolü; Türk kültüründe bir çok sanat dalında karşımıza çıkmaktadır. Ahşap oymadan dokumalara, örücülüğten taş işçiliğine kadar çok farklı alanlarda yıldız sembolünün dört, altı ve sekiz kollu olarak kullanıldığı görülmektedir. Doğa elemanı olan yıldız, Anadolu coğrafyasında olduğu gibi dünya coğrafyasında da gökyüzünde varlığını koruyan coğrafi bir unsurdur. Bu unsur birçok ülkede süsleme yada dekoratif unsur olarak kullanılmıştır. Bütün evrenden görülebilen simgesel bir gökyüzü elemanı olan yıldızın sembol olarak kullanımı kültürden kültüre farklılık göstermektedir.

Yıldız motifleri; Türk kültüründe köşe sayılarına göre de gruplandırılmış ve bu gruplandırma 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12'ye kadar devam ettirilmiştir. Yıldız sembolü köşe sayılarına göre gruplandırılmalarının yanı sıra; Çoban (Zühre) Yıldızı, Kervan Yıldızı, Kutup Yıldızı (Demir Kazık), Büyükayı (Kuzey Takım Yıldızı), Beş Köşeli Yıldız, Altı Köşeli Yıldız (Davud Yıldızı, Süleyman'ın Mührü), Sekiz Köşeli Yıldız (Selçuklu Yıldızı) gibi isimlerle de adlandırılmışlardır.

Selçuklu yıldızı olarak bilinen sekiz köşeli yıldız iki karenin çapraz şekilde üst üste gelmesi ile oluşmaktadır. Motif bu şekliyle Tanrının yere göğe, dört bir yana, sekiz bucağa hâkimiyetinin simgesi olarak anlamlandırılmıştır. Bir Uygur metninden anlaşılacağı üzere kâinat bir otağ olarak düşünülüp, ortasındaki sütun sekiz köşeli olarak tasarlanmıştır. Bunun da dört ana yön ve ara yönleri temsil ettiği belirtilmektedir. (Soysaldı ve Gök, 2020: 142-150).

Yıldız motifi, dokuma tarihine bakıldığında en eski motiflerden olma özelliğini taşımaktadır. Beş kollu yıldız motifi mükemmelliği, altı kollu yıldız motifi evliliği ve yedi kollu yıldız motifi gökkuşağının renklerini simgelemektedir. Ayrıca yıldız motifinin, uygulandığı dokumanın kullanıldığı haneye mutluluk getireceğine inanılmaktadır. (Erbek, 2002: 86).

Türk kültüründe motiflerin gelişimi ile ilgili olarak Türklerin İslam dinini kabul etmeleri neticesinde farklı oluşum ve gelişmeleri de beraberinde getirdiği bilinmektedir. Özellikle figür yerine sembolik anlamlar yüklenen geometrik tarzda stilize motiflerin kullanılmasının yaygınlaştığı görülmektedir. Başta düz dokuma yaygılar olmak üzere birçok kültür sanat eserlerinde kullanımları yaygın hale gelmiştir. Yerleşik kültürlerden farklı olarak, göçebe kültürlerde sanat eserlerinin değişim ve gelişimi zaman içinde nesilden nesile aktarım şeklinde oluşmaktadır (Acar, 1982: 10).

Yıldız motifi ve diğer motiflerin çıkış hikâyeleri incelendiğinde benzer süreçlerden geçildiği görülmektedir. İnsanlık tarihine bakıldığında, insanoğlunun biçim hafızalarını oluştururken etraflarında gördükleri geometrik yapıda, kapalı formda ve süreklilik özellikleri ile dağlar, yıldızlar, ay, güneş, ağaçlar, taşlar ve sular gibi nesnelere etkilendikleri bilinmektedir. (Alp, 2009, s.6-7).

Türk kültüründe yıldız motifine her dönemde, süsleme sanatlarının birçok alanında farklı biçimlerde rastlanmıştır. Öncelikle İslam devrinde sikkelerde görülen yıldız motifine arma, para, mühür, kurs, damga, kabir taşları, kitabe, sancak, bayrak, dokuma kumaş, halı, kilim, işleme, keçe, seramik, ahşap ve resimlerde de rastlanmaktadır (Soysaldı ve Gök, 2020: 150).

Yukarıdaki bilgiler ışığında; Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan yıldız motifinin bir diğer kullanım alanı da dokumalardır. Anadolu insanı için dokumanın ve dokumasında kullandığı her motifin ayrı bir önemi vardır. Anadolu kadını, hayatında yaşadığı olumlu yada olumsuz tüm duygu ve düşüncelerini dokumalarına yansıtmıştır. Bu motiflerin başında da yıldız motifi gelmektedir. Dokuma çuvalarda, heybelerde, halı ve kilimlerde gökyüzü elemanlarından biri olan yıldız motifi sıklıkla kullanılmıştır. Bunlara örnek olabilecek çok sayıda dokuma örneği bulunmaktadır. Örneğin; Uşak yöresinde dokunan bir grup halı örneğinde yıldız motifi o kadar sıklıkla kullanılmış ki; “Yıldız Motifli Uşak Halısı” olarak literatüre girmiştir. Anadolu’nun bir çok dokuma merkezinde yıldız motifi yada yöresel tabirle yıldız (ıldız) yanışı adeta dokumaların vazgeçilmez unsuru olmuştur.

Kuzey Amerika Kızılderili kültüründe ve kıyafetlerinde yıldız motifi

Türk kültür ve sanatının geniş coğrafyalara yayılımı ve geniş kitlelere ulaşmasından bahsederken, aynı şekilde Kızılderili kültürünün de Amerikan kıtasının tamamında hakim olduğundan bahsetmek gerekmektedir. Günümüzde sadece rezervasyon alanında toparlanan Kuzey Amerika Kızılderili kültürü bu alana sığmayacak kadar geniş ve büyüktür. 1850 yılında uzun yürüyüş adı altında rezervasyon alanları oluşturularak bir şekilde bu geniş ve köklü kültür dar bir alana sığdırılmaya çalışılsa da Anadolu kültür ve medeniyeti gibi Kızılderili kültür ve medeniyeti de köklüdür. Anadolu’daki yörük yaşamına bağlı zengin dokuma kültürünün bir benzerini de Kızılderili kültüründe görmek mümkündür. Anadolu kadını dokumalarında, el sanatları ürünlerinde nasıl duygu düşüncelerini yansıtımlarsa Kızılderili kadınları da yaşadığı olumlu ya da olumsuz duyguları sanatlarına yansıtımlardır.

Çalışmanın ana temasını teşkil eden yıldız motifinin, Kızılderili kültüründe de farklı anlamlar yüklenerek sıklıkla kullanıldığına rastlanılmıştır. Özellikle boncuk işlemleri ile yaptıkları makosen diye adlandırılan kısa ve uzun ayakkabılarında, kıyafetlerinin kol, yaka, omuz ve sırt kısımlarında, çantalarında farklı şekillerde yıldız motifinin kullanıldığı gözlemlenmiştir. 2015 yılında yapılan Navajo rezervasyon alanındaki alan araştırması sırasında “Powwow” denilen (Bkz. Görsel 1), bir nevi dans ve buluşma ritüelinden oluşan festivallerinde giydikleri kıyafetlerinde, yıldız motifinin farklı şekillerde kullanımı göze çarpmaktadır. Konuyla ilgili olarak Arizona Chinle bölgesinde yapılan karşılıklı görüşmelerde bu motifin taşıdığı sembolik anlamlardan dolayı kıyafetlerinde sıklıkla kullanıldığından bahsedilmektedir. Kaynak kişi Candace Slowman tanrı ile yıldızlar sayesinde iletişim kurduğundan ve yıldızın bereketi simgelediğinden, ışığının yön gösterici olduğundan bahsetmektedir. Göçebe topluluklarda yıldız hem bir gökyüzü unsuru, hem de yön gösterici bir rehberdir.

Şekil 1: Arizona Powwow festivalinden bir görüntü

Kaynak: (Eroğlu, 2015)

Türk kültüründeki Çoban Yıldızı Kızılderili kültüründeki sabahyıldızı ile aynı özellikleri taşımakta olup yol gösterici özelliği ile bilinmektedir.

Kızılderililer; yıldız, güneş ve gökyüzü sembolleri, doğaüstü varlıklara duyulan saygı gereği yıldız sembolünü sanatlarında ayrı bir yerde tutmuşlardır. Sanatlarını yansıtan ürünler olarak; şef battaniyelerinde, boncuk işleme, deri işleme, sepet örücülüğü, dokumacılık gibi birçok üründe yıldız motifini kullanmışlardır (Bkz. Şekil 2).

Şekil 2: Yıldız Desenli Sepet Örücülüğü ve Kilim Dokuma Örneği

Kaynak: (Eroğlu, 2015)

Kuzey Amerika Kızılderili giysileri erkek, kadın ve çocuk giysileri olarak ayrılmaktadır. Elbiseler, yelekler, gömlekler, pantolonlar, pelerinler, bunları tamamlayan tozluklar, makosenler ve aksesuarlar giysilerin önemli parçalarını oluşturmaktadır. Boncuk işi kullanılarak giysilerin belirli bölümleri süslenmektedir. Günlük kullanımda giysiler ile törenlerde kullanılan giysiler süsleme açısından farklılıklar göstermektedir (Mccoy, 1972: 24).

Ana malzemesi deri olan giysiler farklı şekillerde oluşturulmaktadır, yandan katlı olarak tabir edilen tek parça, iki ve üç parça deriden oluşan giysilerdir. Giysilerin roba, kol bazen etek kısımlarında boncuk işi süslemelerin kullanıldığı görülmektedir (Hakala-Beekma, 2017: 10).

Kızılderililerin antik çağlarda yaptıkları tasarımlar ve kökenleri hakkında net bilgiler bulunmamaktadır. Genel olarak, motiflerin formlarının doğadan ilham alınarak oluşturulduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra geometrik ve çizgisel motifler basit çizimler ile başlayarak geliştirilmiştir (Mccoy, 1972: 28; britannica.com, t.y.).

Yöntem

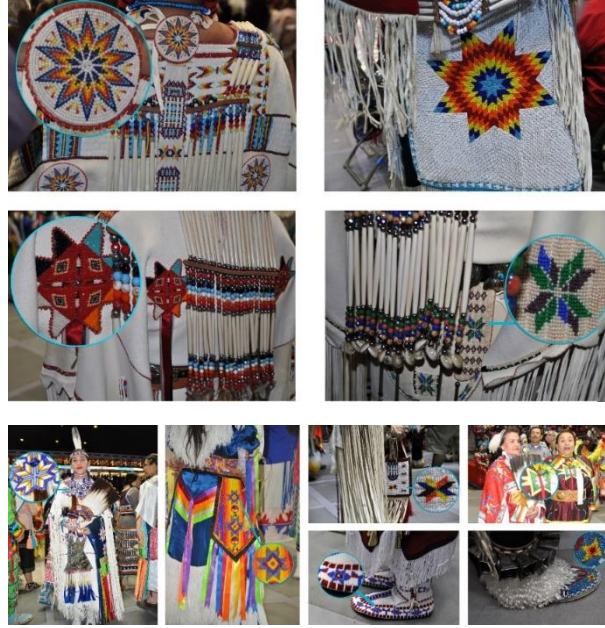
Anadolu dokumalarındaki yıldız motifinin Kuzey Amerika Kızılderili giysilerinde kullanılan benzerleri

Kuzey Amerika yerlileri ile Türk toplulukları arasında genetik köklere dayanan bir bağ olabileceği ile ilgili iddialar bulunmaktadır. Bu iddialar; arkeolojik buluntular, iki kültüre ait kültürel ve sanatsal eserlerindeki sembolik ve simgesel benzerlikler ile, bu sembollerdeki Mitolojik ve mistik ortak anlamlarla güçlendirilmektedir.

Günümüzde, Kuzey Amerika'da rezervasyon alanlarında yaşayan Kızılderili toplulukları Hristiyan inancını kabul etmiş olsalar da geçmiş kültürlerinde benimsedikleri Orta Asya Şaman kültürü etkilerini halen yaşamlarında ve ürettikleri geleneksel ürünlerde göstermektedir. Özellikle yaptıkları dans ayinlerinde kullandıkları kıyafetler, aksesuarlar, figürler, davullar ve ayrıca doğaya verdikleri değerler ile Şamanizm etkisi açık bir şekilde görülmektedir (Eroğlu, 2018: 107).

Bu bağlamda; Anadolu dokumalarında sıklıkla kullanılan ve yıldız motifi olarak adlandırılan motifin Kuzey Amerika Kızılderili kültüründe de benzer şekillerde kullanıldığı görülmektedir. Motiflerin çıkış itibarıyla; inançlara, mitlere dayandırılması sonucunda her iki kültürün benzer kültürel özelliklerinin de bulunduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3: Kuzey Amerika Kızılderili kıyafet ve aksesuarlarında yıldız sembolü örnekleri

Kaynak: (Eroğlu, 2015)

Bulgular ve tartışma

Anadolu dokumalarında yıldız motifi olarak isimlendirilen motifin, Kuzey Amerika Kızılderili dokumalarında kullanılan benzerlikleri incelenmiş ve karşılaştırma için sekiz adet örnek seçilmiştir. Bu örneklerde incelenen Kuzey Amerika Kızılderili elbiselerinden; beş adedi Sioux, birer adedi ise Cheyenne, Lakota ve Siyu kabilesine aittir. Anadolu dokumalarında incelenen örneklerin dört adedi havlı ve dört adedi ise düz dokumalardan seçilmiştir. Düz dokuma olarak gruplanan örneklerin iki adedi zili, birer adedi zili ve cicim, diğer bir adedi ise kilim olan dokuma tekniklerinin kullanıldığı örneklerden seçilmiştir. Karşılaştırma yapılan halı dokumalarından; bir tanesi Kars yöresi yastık halısı, bir tanesi Çanakkale yöresine ait bir halı örneği, bir tanesi de Selçuklu Beyşehir halısıdır. Düz dokumalarda; Konya/Ladik kilimi, zili dokumalarda Uşak/Eşme ve Kars yöresine ait dokuma örnekleri tercih edilmiştir. Kütahya yöresine ait olan Anadolu dokumalarında ise cicim ve zili dokuma örnekleri incelenmiştir.

Şekil 4: Kızılderili Sioux boncuklu elbise

Kaynak: (rgmunnauctions.com, t.y.)

Şekil 5: Beyşehir Selçuklu halısı

Kaynak: (Aslanapa, 2005: 42)

Şekil 4a: Kızılderili Sioux boncuklu elbise detay

Kaynak: (rgmunnauctions.com, t.y.)

Şekil 5a: Beyşehir Selçuklu halısı detay

Kaynak: (Aslanapa, 2005: 42)

Şekil 4: Ovalarda yaşayan Siyu Kızılderili topluluğuna ait olan elbise 19-20.yy'a tarihlenmiştir. Deri elbisede tembel dikiş tekniği kullanılarak boncuk işi süslemelerin olduğu görülmektedir. Geometrik motiflerin kullanıldığı tasarımda yıldız motifi dikkat çekecek bir şekilde uygulanmıştır (rgmunnauctions.com, t.y.).

Şekil 5: Konya Mevlâna Müzesi'nde bulunan halı dokuma, 13. yy Selçuklu dönemine tarihli, 170/250 cm boyutlarında olup Beyşehir yöresine ait olduğu tespit edilmiştir (Aslanapa, 2005: 42). Geometrik bir kompozisyon tasarımı olan dokumada yıldız motifinin yoğun olarak kullanılmış olduğu görülmektedir. Şekil 4a ve Şekil 5a'da motif detaylarında görüldüğü gibi yıldız motifi benzerliği dikkat çekmektedir.

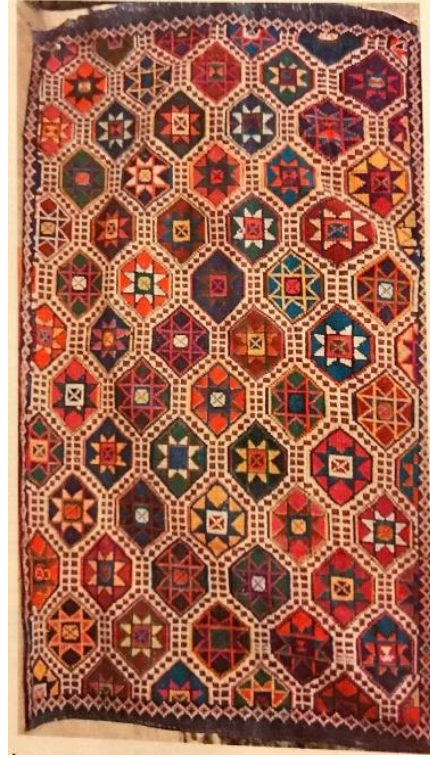

Şekil 6: Sioux boncuklu elbise

Kaynak: (1stdibs.com, t.y.)

Şekil 7: Uşak/Eşme zili dokuma

Kaynak: (Kırzioğlu, 2001: 162)

Şekil 6a: Sioux boncuklu elbise detayı

Kaynak: (1stdibs.com, t.y.)

Şekil 7a: Uşak/Eşme zili dokuma detayı

Kaynak: (Kırzioğlu, 2001: 162)

Şekil 6: Kızılderili Sioux kültürüne ait boncuk işi süslemeli deri elbise 20.yy'ın ilk çeyreğine tarihlendirilmiştir. Yoğun bir şekilde tembel/şerit dikiş tekniği kullanılarak uygulama yapıldığı görülmektedir. Süslemenin tasarımı geometrik motifler kullanılarak oluşturulmuştur (1stdibs.com, t.y.). Elbisenin göğüs kısmında haç motifi ve geometrik motifler ana motif olarak kullanılmış olup, bu ana motifleri; göğüs hizası, kol oyuntusu ve omuzlara kadar çevreleyecek şekilde yıldız motiflerinin simetrik bir düzlemde birleştirildiği bir kompozisyon uygulanmıştır.

Şekil 7: Uşak /Eşme yöresine ait olduğu belirtilen zili dokumanın kompozisyonunun altıgenler içerisinde yerleştirilmiş sekiz kollu yıldızlar ile oluşturulduğu görülmektedir (Kırzioğlu, 2001: 162). Şekil 6a ve Şekil 7a'da detaylı olarak motiflerin görüldüğü gibi her iki kültür ürününde neredeyse aynı motifin kullanıldığı belirlenmiştir.

Şekil 8: Siyu çocuk yeleği

Kaynak: (ciscogallery.com, t.y.)

Şekil 9: Kars yöresi at örtüsü zili dokuma

Kaynak: (Ölçer, 1988: 163)

Şekil 8a: Siyu çocuk yeleği detay

Kaynak: (ciscogallery.com, t.y.)

Şekil 9a: Kars yöresi at örtüsü zili dokuma detay

Kaynak: (Ölçer, 1988: 163)

Şekil 8: Kızılderili Siyu kültürüne ait çocuk yeleği boncuk işi uygulanmış bir kültür ürünüdür. 19.yy'a ait olduğu belirtilen bu giysi tembel/şerit dikiş tekniği kullanılarak süslemesi yapılmıştır. Geometrik tasarımda olan yelekte yıldız motifi görülmektedir. Cam boncuklar kullanılarak yeleklerin genel özelliği olan her yeri boncuk işi ile kaplanmıştır (ciscogallery.com, t.y.).

Şekil 9: At örtüsü olarak bilinen zili (verne) dokuma Env. No. 1499 T.İ.E.M.'nde bulunmaktadır. Kars/Çıldır ilçesine ait olan ve 19.yy sonuna tarihlenen dokuma Kafkasya göçmenleri tarafından dokunduğu belirtilmiştir. 143/119 cm ölçülerinde olduğu tespiti yapılan dokumanın atkı ve çözgü ipliklerinin yün olduğu bilgisi bulunmaktadır (Ölçer, 1988: 163). Şekil 8a ve Şekil 9a'da detay olarak görülen, her iki kültürdeki adı ile yıldız motifi çok az bir farklılık olsa da benzerlik dikkat çekicidir.

Şekil 10: Sioux kız elbisesi

Kaynak: (americanindian.si.edu, t.y.)

Şekil 11: Çanakkale yöresine ait halı dokuma

Kaynak: (Bayraktaroğlu, 1997: 88)

Şekil 10a: Sioux kız elbisesi detay

Kaynak: (americanindian.si.edu, t.y.)

Şekil 11a: Çanakkale yöresine ait halı dokuma detay

Kaynak: (Bayraktaroğlu, 1997: 88)

Şekil 10: Sioux kültürüne ait olduğu belirtilen kız elbisesi 19. yy. sonu olarak tarihlendirilmiştir. Tembel/şerit dikiş tekniği kullanılarak boncuk işi süsleme uygulanmıştır. Deri ve cam boncuk kullanılmıştır. Elbisenin göğüs kısmını süsleyen yıldız motifleri ana motif olarak kullanılmıştır (americanindian.si.edu, t.y.).

Şekil 11: Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde bulunan halı dokumanın Çanakkale yöresine ait olduğu belirtilmiştir. Sekizgenler içerisinde kancalı, basamaklı, madalyonlu olarak tabir edilen halı dokuma, 18. yy. olarak tarihlendirilmiştir. Flaman ressam Hans Memling (1465-1494) eserlerinde bu tip dokumalara yer verdiği için Memling halısı olarak da bilinmektedir. Aslında bu motif tipinin Kafkas motif tipi olarak bilinmesi ve Doğu Anadolu'da çok kullanılması söz konusudur. "Türkmen aynası" ve "koç boynuzlu göl" isimleri ile de bilinmektedir (Bayraktaroğlu, 1997: 88). Şekil 10a ve Şekil 11a'da detay olarak görüldüğü gibi yıldız motiflerini benzerliği dikkat çekmektedir.

Şekil 12: Cheyenne Kızılderililerine ait kız elbisesi

Kaynak: (anthro.amnh.org, t.y.)

Şekil 13: Konya/Ladik yöresine ait kilim

Kaynak: (Erbek, 1995: 79)

Şekil 12a: Cheyenne Kızılderililerine ait kız elbisesi detayı

Kaynak: (anthro.amnh.org, t.y.)

Şekil 13a: Konya/Ladik yöresine ait kilim detayı

Kaynak: (Erbek, 1995: 79)

Şekil 12: Kuzey Amerika etnografik koleksiyonunda bulunan kız elbisesinin Cheyenne Kızılderili topluluğuna ait olduğu belirtilmiştir. Malzeme olarak deri, boncuk, metal ve sinir ipi kullanıldığı tespit edilmiştir. Boncuk işi süslemelerin tembel/dikiş tekniği ile yapıldığı anlaşılmıştır. Elbisenin göğüs kısmında görülen altı kollu yıldızlar tasarımının bir bölümünü oluşturmaktadır. Bulduğu yıl olan 1910 yılına tarihlendirme yapılmıştır (anthro.amnh.org, t.y.).

Şekil 13: Özel bir koleksiyonda olduğu belirtilen dokumanın Konya/Ladik ilçesine ait bir kilim olduğu belirtilmiştir. 120/185 cm boyutlarında olduğu tespit edilen dokumanın 19.yy'a tarihlendiği tespit edilmiştir. İnce bordürde Altı kollu yıldız motiflerinin yoğun bir şekilde kullanıldığı kompozisyonda ayrıca başak, kuş, bereket motiflerinin de kullanıldığı görülmektedir (Erbek, 1995: 80). Şekil 12a ve Şekil 13a'da detay olarak görüldüğü gibi altı kollu yıldız olarak bilinen motifin benzerliği görülmektedir.

Şekil 14: Sioux kızılderililerine ait çocuk yeleği

Kaynak: (anthro.amnh.org, t.y.)

Şekil 15: Crivelli halısı (Orta Anadolu)

Kaynak: (Bayraktaroğlu, 1997: 87)

Şekil 14a: Sioux kızılderililerine ait çocuk yeleği detayı

Kaynak: (anthro.amnh.org, t.y.)

Şekil 15a: Crivelli halısı (Orta Anadolu) detayı

Kaynak: (Bayraktaroğlu, 1997: 87)

Şekil 14: Kuzey Amerika Kızılderili kabilelerinden Sioux'lara ait bir çocuk yeleğidir. Tembel/şerit dikiş tekniği kullanılmıştır. 19. yy sonu olarak tarihlendirilen bu yelek örneğinin malzeme ve süslemelerinde deri, boncuk ve sinüs iplik kullanılarak üretimi yapılmıştır (anthro.amnh.org, t.y.). Motiflerde farklı isimler kullanılsa da Anadolu'da kullanılan yıldız motifine şematik olarak benzemektedir.

Şekil 15: Orta Anadolu halısı olarak belirtilen dokuma Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde bulunmaktadır. İtalyan rönesans ressamlarından olan Carlo Crivelli tablolarında bu grup halılar resmedildiği için Crivelle halısı denilmektedir. Halı dokuma 16.yy'a tarihlendirilmiştir. Belirgin özelliği zemin ortasında iç içe motiflerden oluşan bir madalyon şeklinde tasarlanmasıdır. Bu dokumada yıldız motifleri iç içe yerleştirilerek farklı şekillerde tasarım oluşturulmuştur (Bayraktaroğlu, 1997: 87). Şekil 14a ve Şekil 15a'da detay olarak görülen yıldız motifi biraz farklılık olsa da benzerlik göstermektedir.

Şekil 16: Lakota Kızılderililerine ait elbise

Kaynak: (webpages.uidaho.edu, t.y.)

Şekil 17: Kütahya yöresi cicim ve zili dokuma

Kaynak: (Göksel ve Şanlı, 2019: 45)

Şekil 16a: Lakota kızıl derililerine ait elbise detayı

Kaynak: (webpages.uidaho.edu, t.y.)

Şekil 17a: Kütahya yöresi cicim ve zili dokuma detayı

Kaynak: (Göksel ve Şanlı, 2019: 45)

Şekil 16: Lakota kabilesine ait elbisenin göğüs kısmı boncuk işi ve geometrik motifler ile süslenmiştir. Zeminde turkuaz rengi cam boncuklar, motiflerde beyaz, kırmızı ve sarı renklerde cam boncuklar kullanılmıştır. Tembel/şerit dikiş tekniği ile uygulama yapılmıştır. Göğüs kısmında yıldız motifleri belirgin bir şekilde görülmektedir. Malzeme olarak deri, boncuk ve sinüs ipliklerin kullanıldığı bilinmektedir (webpages.uidaho.edu, t.y.). Kuzey Amerika Kızılderili topluluklarından olan ve Navajo rezervasyon alanındaki özellikle 1800'lü yıllardan sonra üretilen ve kullanılan kıyafetlerin büyük bir çoğunluğunda kıyafetin göğüs bölümünü oluşturan alanda farklı renk ve kullanımlarla yıldız motifleri görülmektedir.

Şekil 17: Özel bir koleksiyonere ait bu dokuma 107/145 cm ölçülerindedir. Kütahya yöresine ait olduğu tespit edilen dokuma atkı yüzlü seyrek motifli cicim ve zili dokuma tekniği ile üretilmiştir. Atkı, çözgü ve desen ipliği yündür. Temel renk kahverengi olmakla beraber kırmızı, sarı, siyah, lacivert, mor, yeşil, krem gibi bir çok rengin kullanıldığı görülmektedir. Yıldız motifleri haricinde tarak, göz, pıtrak motifleri de kompozisyonda yer almaktadır (Göksel ve Şanlı, 2019: 45). Şekil 16a ve Şekil 17a'da görüldüğü gibi benzer yıldız motifleri farklı ürünlerde kullanılmıştır.

Şekil 18: Sioux kız elbisesi

Kaynak: (allarductions.hibid.com, t.y.)

Şekil 19: Kars yöresi halı yastık

Kaynak: (Elver ve Soysaldı, 2021: 9)

Şekil 18a: Sioux kız elbisesi detayı

Kaynak: (allarductions.hibid.com, t.y.)

Şekil 19a: Kars yöresi halı yastık detayı

Kaynak: (Elver ve Soysaldı, 2021: 9)

Şekil 18: Sioux kabilesine ait boncuk işi süslemeli kız elbisesidir. 20. yy başlarına tarihlenen elbisede deri, boncuk ve sinir ipi kullanılmıştır. Mavi ve beyaz renkte cam boncukların hakim olduğu elbisede yıldız motifleri kullanılarak süslemeler yapılmış olup, zemininde bindirme dikiş tekniği, motiflerde ise tembel/şerit dikiş tekniklerinin kullanıldığı tespit edilmiştir (allarductions.hibid.com, t.y.).

Şekil 19: Kars/Arpaçay ilçesi Koç köyüne ait olduğu belirtilen halı yastık dokumada sekiz kollu yıldızlar dokumanın orta kısmında görülmektedir. Dokumanın tasarımında iki adet çengelli göl motifi kullanılmıştır. Yıldız motifleri de bu motifin içine yerleştirilmiştir. Doğu Anadolu bölgesinde yaygın görülen bir kompozisyon şekli olduğu bilinmektedir (Elver ve Soysaldı, 2021: 9). Şekil 18a ve Şekil 19a'da detay olarak görüldüğü gibi motifler neredeyse bire bir benzemektedir.

Sonuç ve öneriler

Kuzey Amerika Kızılderili ve Türk kültüründe benzer özellikler gösteren bir çok motif bulunmaktadır. Anadolu'da yıldız motifi olarak bilinen ve araştırma konusunun temelini oluşturan bu motifin, her iki kültürde de farklı türlerde uygulanmış olsa da benzer şekillerde sıklıkla kullanıldığı belirlenmiştir. Kuzey Amerika Kızılderili kültüründe önemli bir yer tutan boncuk işi sanatı ile yapılan giysi süslemeleri günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Türk kültüründe dokumalar nasıl önemli bir yer tutuyorsa, Kızılderili kültürü içinde boncuk işi süslemeler geçmişten günümüze önemini korumaktadır. Dokumalarda ve boncuk işinde uygulanan, tasarımlarda kullanılan motiflerin bu iki kadim kültürler hakkında bilgiler veren şifreler olduğunun gerçekliği kabul edilmektedir.

Motifler sembolik ifadelerin görsel yansıması olarak çok şey anlatmaktadır. Çıktıları itibariyle inançlara, mitlere dayandırıldıkları için kökenler hakkında bilgiler içermektedir. Kızılderili toplumlarının Amerika kıtasına yerleşimleri ile ilgili iddialar doğal olarak akıllarda bir çok şüphenin oluşmasına neden olmaktadır. Ayrıca iki toplum için önemli olan bu el sanatlarında kullanılan motiflerin benzerliği bu şüpheleri güçlendirmektedir. Türklerin kökenleri itibariyle Orta Asya'daki inanç sistemlerinin, Kızılderili inanç sistemlerine benzerliği ve bunun sonucunda oluşan ortak özelliklere dikkat çekmektedir.

Araştırma sonucunda; Anadolu'da yıldız motifi olarak adlandırılan motifin benzerleri, bir çok görsel incelenerek sekiz tane örnekle sınırlandırılmıştır. Genelde örneklerde görülen Kuzey Amerika Kızılderili elbiselerinin beş tanesinin Sioux kabilesine ait olduğu belirlenmiştir. Bir tane Cheyenne, bir tane de Lakota ve bir tane Siyu kabilesine ait örnekler tespit edilmiştir. Anadolu dokumalarında ise dört tanesi havlı dokumalarda halı ve dört tanesi de düz dokumalardan olduğu görülmektedir. Düz dokumaların iki tanesi zili dokuma, bir tanesi zili ve cicim dokuma, diğer bir tanesi de kilim dokumadır. Halı dokumaların biri Kars yöresi yastık halıdır, bir tanesi Çanakkale yöresine ait, bir tanesi de Selçuklu dönemi Beyşehir halısıdır. Diğer bir halı da Orta Anadolu yöresine ait dokumadır. Düz dokumalardan biri Konya/Ladik kilimi, zili dokumaların ise Uşak/Eşme ve Kars yöresine ait olduğu belirlenmiştir. Cicim ve zili dokuma ise Kütahya yöresine aittir. Tespit edilen yıldız motifleri Anadolu'da altı kollu ve sekiz kollu yıldız olarak tabir edilen motiflerdir.

Belirlenen benzer motiflerden bazıları bire bir benzerlik gösterirken, bazılarının detaylarında az da olsa farklılıklar görülmektedir. Kabul etmek gerekir ki; aynı kültür içerisinde dahi motiflerin farklı yorumlamaları bulunmaktadır. Burada sadece şekil olarak benzer motiflere dikkat çekilmek istenmiştir. Farklı materyaller üzerinden yapılan araştırma sonucunda bulunan benzer motifler; kültürel yakınlığa dikkat çekmektedir.

Kaynakça

- Acar, B. B. (1982). *Kilim, cicim, zili, sumak türk düz dokuma yaygılar*. Eren Yayınları.
- Anthropology Collections Database*. (t.y.). 15 Nisan 2022 tarihinde <https://anthro.amnh.org/collections> adresinden erişildi.
- Aslanapa, O. (2005). *Türk halı sanatı'nın bin yılı*. İnkılap Kitabevi.
- Bayat, F. (2007). Türk mitolojik sistemi. *Ontolojik ve epistemolojik bağlamda Türk mitolojisi 1* içinde (ss. 290-291). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Bayraktaroğlu, S. (1997). Türk halılarında batı literatürü konusu. *Arış Dergisi*, 0(1), 86-93. <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2019.83>
- Crow Beadwork*. (t.y.). 14 Temmuz 2022 tarihinde <https://www.webpages.uidaho.edu/~rfrey/329beadcrow.htm> adresinden erişildi.
- Elver, H. ve Soysaldı, A. (2021). Kars ili Arpaçay ilçesi Koç köyü halı yastıkları. *Arış Dergisi*, 0(18), 73-97. <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2021.149>
- Erbek, G. (1995). *Anatolian kilims I*. (3. Bas.). T.C. Kültür Bakanlığı.
- Erbek, N. (2002). *Çatalhöyük'ten günümüze Anadolu motifleri*. T.C. Kültür Bakanlığı.
- Eroğlu, M. A. (2018). Kızılderililer ve kıyafetler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(3), 1677-1694.
- Eroğlu, M. A. (Fotoğrafçı). (2015), Kızılderili rezervasyon alanı araştırma fotoğrafları [Fotoğraf], Arizona

- Girl's dress.* (t.y.). 14 Ağustos 2022 tarihinde https://americanindian.si.edu/collections-search/objects/NMAI_221515 adresinden erişildi.
- Göksel, M. ve Şanlı, H. S. (2019). Kütahya yöresi cicim ve zili örnekleri. *Arış Dergisi*, 0(15), 40-61. <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2019.127>
- Hakala-Beeksm, M. (2017). Beadwork design on purse. *Lake superior ojbwe gallery*. 14 Mart 2022 tarihinde https://www.1854treatyauthority.org/images/LSOGGuide_FinalCommitteeApproval.pdf adresinden erişildi.
- Kırzioğlu, N. G. (2001). *Altaylardan Tuna Boyuna ortak yanırlar (motifler)*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- McCoy, E. M. (1972). A descriptive analysis of Blackfeet Indian beadwork. *Master Of Science*. 11 Mart 2022 tarihinde <https://scholarworks.montana.edu/xmlui/bitstream/handle/1/5659/31762100147584.pdf> adresinden erişildi.
- Native American art.* (t.y.). 14 Eylül 2021 tarihinde <https://www.britannica.com/art/Native-American-art> adresinden erişildi.
- Native American shirts & dresses.* (t.y.). 05 Mart 2022 tarihinde <https://ciscosgallery.com/collections/native-american-shirts-dresses> adresinden erişildi.
- Ölçer, N. (1988). *Türk ve İslam eserleri müzesi kilimler*. Eren Yayıncılık.
- Sarı, E. (2016). *Türk mitolojisi*. (3. Bas.). Net Medya Yayıncılık.
- Sioux beaded hide dress.* (t.y.). 14 Eylül 2022 tarihinde https://www.rgmunnauctions.com/SIOUX-BEADED-HIDE-DRESS_i11154598 adresinden erişildi.
- Sioux girl's beaded dress.* (t.y.). 17 Temmuz 2022 tarihinde <https://allardauctions.hibid.com/lot/25946634/sioux-girls-beaded-dress> adresinden erişildi.
- Sioux Indian art.* (t.y.). 15 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.1stdibs.com/creators/sioux-indian-art/> adresinden erişildi.
- Soysaldı, A. ve Gök, E. Ç. (2020). Türk Kumaşlarında görülen ay-yıldız motifi. *Milli Folklor*, 16(126), 142-150.
- Taş, İ. (2011). *Türk düşüncesinde kozmoloji-kozmogoni*. Kömen Yayınları.

Etik kurul onayı

Yukarıda bilgileri yer almakta olan çalışmamın, alan araştırması olması sebebiyle etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer aldığını beyan ederiz.

Araştırmacıların katkı oranı beyanı

1. yazar %85 oranında, 2. yazar %15 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.